

Held tot de dag dat ze je uitkotsen

Theater Ajax

► Heldere voorstelling over de val van Ajax.

► Alle macht aan het woord.

AMSTERDAM Het meest in het oog springende element in *Ajax*, de nieuwe voorstelling van Theu Boermans bij de Theatercompagnie/Toneelgroep Amsterdam, is de speelvoer. Een enorme, golvende, houten vloer die het volledige podium en de eerste rijen van de zaal bedekt, en waarop nauwelijks te lopen valt.

Uitermate voorzichtig bewegen de spelers zich dan ook twee uur lang voort, als stiefelende wezens die door de Goden worden bestuurd en op de proef gesteld. Alleen Ajax niet, de held der helden, die met ferme stappen deze wankelende bodem onder zijn gewichtige voeten betreedt.

Het is een door Bernhard Hammer mooi bedacht en betekenisvol toneelbeeld, al die wankelende ego's daar samengepakt op die vloer, die net zo goed de dorre, onherbergzame Griekse vlakte kan voorstellen. Door de warme kleur van het hout en het afwezig zijn van elke opsmuk, is het ook een helder beeld waar we naar kijken.

Zo helder en betekenisvol als *Ajax* van Sofokles is, zo helder is dan ook deze voorstelling. Boermans en zijn spelers hebben alle nadruk op de tekst gelegd, van frivoliteiten en amechtige pogingen tot actualisering is geen sprake. Er worden wat dode schapen op toneel gelegd, er is een onstuimige sneeuwstorm, het koor waagt halverwege even een dansje op *Walking my baby back home*, maar verder is hier alle macht aan het woord.

De gevierde veldheer Ajax voelt zich tot in zijn ziel gekwetst omdat niet hij, maar zijn opponent Odysseus de wapenuitrusting van Achilles heeft verworven. Die uitrusting wordt gezien als een belangrijke trofee, een teken van heldendom en onoverwinnelijkheid. Ajax heeft door list en bedrog verloren, en vervolgens wordt hij ook

nog eens belachelijk gemaakt doordat hij, door toedoen van de godin Athene, een kudde schapen heeft afgeslacht in plaats van zijn vijanden.

'Wat is het leven meer dan een paar zetten op het dambord van de dood', zegt hij ontdaan, en pleegt ten slotte zelfmoord. Dan ontspint zich een discours over de vraag of hij al dan niet begraven mag worden, wat bij de Grieken gelijk staat aan al dan niet de laatste eer krijgen.

Hans Kesting speelt de titelrol en doet dat in een mooie balans tussen gekweldheid en gekwetstheid. Mooi ook is Halina Reijn als zijn vrouw Tekmessa, die zeer ingetogen haar smart verwoordt. En waar in het verleden het ensemble van Boermans nogal eens wankelmoedig was, wordt nagenoeg elke rol hier naar behoren tot zeer goed gespeeld. Met vuur en passie in ieder geval, en met veel gevoel voor de juiste retoriek.

Sofokles schreef *Ajax* rond 445 voor Christus, in een tijd dat de democratie in een crisis verkeerde. Vooral in het tweede deel van het stuk kan in die zin een parallel met het heden worden getrokken. De democratie is verworpen tot een debat- en vooral meningencircus, met de politici en machthebbers als opportunistische stuntelaars.

Boermans houdt dat thema algemeen, maar een ieder kan het voor zichzelf invullen. Wie wil ziet een blauwdruk van benepen, kortzichtige en bekrompen Nederlandse politici die bijvoorbeeld weigeren een weerbarstig landgenoot als Ayaan Hirsi Ali een veilige

haven te bieden - held tot de dag dat ze je uitkotsen.

Over Hirsi Ali gaat Boermans volgend jaar een televisieserie maken. Met *Ajax* heeft hij daarvoor alvast intrigerend voorwerk verricht, en bovendien een fraaie voorstelling afgeleverd.

Hein Janssen

Ajax van Sofokles. Co-productie van Theatercompagnie en Toneelgroep Amsterdam, regie Theu Boermans. Met o.a. Hans Kesting, Hugo Koolschijn en Halina Reijn. In Stadschouwburg Amsterdam 21 oktober, daar tot en met 24 oktober. Tournee. Elke rol wordt naar zeer goed gespeeld

Hans Kesting en Anneke Blok in een scène uit *Ajax*. Foto Sanne Peper